

LÁSKA, DISCIPLÍNA A BUDOUCNOST
DISKURZ OSMANSKÝCH INTELEKTUÁLŮ O DĚTECH
V RODINĚ (1870 – 1918)

DARINA MARTYKÁNOVÁ

MARTYKÁNOVÁ, Darina. Love, Discipline and the Future. The discourse of Ottoman intellectuals about children in the family (1870 – 1918). *Historický časopis*, 2008, 56, 2, pp. 249-266, Bratislava.

The last five decades of the existence of the Ottoman Empire were marked by debates about the future of the Empire. An important part of these was the formulation of a new ideal of childhood, motherhood and fatherhood in harmony with the needs of Ottoman society as defined by its intellectuals. The discourse of progress on which the modernization projects of the reformists were based, meant substantial changes in the perception of the role of the youngest generation in building the new future of the Empire. This was reflected in the emphasis placed on education and discipline. The values of individualism contributed to a redefinition of the child as a unique individual. It is possible to state that the given period meant a substantial turning point in the direction of seeing the child as the future modern citizen.

Discourse of progress. Modern. Ottoman Empire. Childhood. Family. State. Discipline. Gender.

Osmanská říše představovala jedno z velkých impérií, které se v tzv. dlouhém 19. století (1789 – 1914) staly scénářem dramatických změn, jež dříve či později vedly k rozpadu těchto etnicky a nábožensky různorodých říší¹ a k vzniku národních států. Ovšem i při vědomí rozpadu většiny z těchto impérií by bylo velmi zjednodušující chápat 19. století jako období úpadku: připomeňme si, že se jednalo zároveň o dobu radikálních reforem a významné politické, ekonomické, společenské a kulturní aktivity. Abychom lépe pochopili změny, k nimž v té době docházelo, je třeba věnovat pozornost novým diskurzům moci, novým způsobům vládnutí a novým nástrojům dominance, které se objevují v one době: analýza dobového diskurzu umožňuje sledovat změnu paradigmatu a interpretovat ji v adekvátním kontextu. V případě Osmanské říše je třeba poukázat na reformy *Tanzímát* (1839 – 1876), jejichž cílem bylo vytvořit moderní státní aparát a transformovat společnost za účelem posílení Impéria, i když ve svém důsledku mohly tyto reformy přispět k urychlení přeměny říše na mozaiku národních států. Nelze opomenout příliv

---

1 O náboženské rozmanitosti může být řeč v případě Rakouska-Uherska, Osmanské říše či Ruska, i když ve všech případech existovalo jedno vyznání nadřazené ostatním. Španělské impérium mělo ve svých základech ideologii náboženské jednoty, i když ve skutečnosti na území Španělského impéria, v Latinské Americe, nepochybně existovaly svébytné náboženské systémy, vzniklé smíšením autochtonní religiozity, náboženství Afričanů zavlečených do Ameriky jako otroci a katolického křesťanství. Tato náboženství však nebyla oficiálně uznávána. Teprve na samém konci „imperiálních“ dějin Španělska dochází s připojením části dnešního Maroka ke koexistenci katolictví s jiným institucionalizovaným náboženstvím. Pokud jde o rozpad mnohonárodnostních impérií a vznik národních států, z výše jmenovaných evropských říší se tomuto osudu vyhnulo Rusko, které charakter mnohonárodnostního impéria podrželo až do současnosti.